Štev. 200 V Trstu, v petek 25. julija 1919 Letnik XLIV

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Mirovna konferenca.

Sporazum med Tittonijem in Venizelosom.

PARIZ, 23. »Temps« trdi, da se zdi, da se bo sporazum med italijansko in grško delegacijo o interesih v Traciji razširil po drugih krajih, kjer se križajo italijanski in grški interesi. Pogajanja, ki se vrše sedaj med Venizelosom in Tittonijem se tičejo posebno maloazijskega in epirskega vprašanja. Ena izmed eventualnosti, ki prihajajo v vpoštev, bi bila ta, da se razširi italijanska zona v južnozapadnem delu Male Azije.

Amerika podpiše mir z Bolgarsko in Turčijo.

WASHINGTON, 23. Državni zbor javlja, da bodo tudi Zedinjene države podpisale mirovno pogodbo z Bolgarsko in Turčijo.

Wilson je pooblastil brzojavno ameriško delegacijo v Parizu, da opozori zaveznike, da on ne bo še nekaj časa v stanju, da javi, če Zedinjene države sprejmejo ponujeni jim mandat v Mali Aziji, ali ne. Pričakujoč odločitve, pušča Wilson zaveznikom svobodne roke, da se urede, kakor najboljše znajo, v svojem namenu, da dajo maloazijskim deželam organizacijo in vlado, seveda provizorično.

IZ FRANCIJE.

Porazdelitev nemških kolonij.

LIONE, 4. Med francoskim kolonijskim ministrom Henryjem Simonom in angleškim ministrom lordom Milnerjem se je dosegel popoln sporazum glede porazdelitve nemških kolonij v Kamerunu in Togu. Franciji pripadejo štiri petine Kameruna in dve tretjini Toga. Kamerun je imel 540.000 km² in 9,750.000 prebivalcev. Luka Duala bo odslej glavno pristanišče francoske ekvatorijalne Afrike. Železnica iz Duale do Esseke bo vozila naprej proti severu do Čadskega jezera. Togo je imel 1,032.000 prebivalcev na 87.000 km². Trgovina je imela l. 1912. vrednost 26.731.000 frankov. Luka Jome bo postala, namesto kotononske luke, glavno dahomejsko pristanišče. Dve toški železnici ste tudi določeni za Francijo.

Clemenceau dosegel zopet zaupnico v zbornici.

PARIZ, 23. Clemenceau je odbil napad, ki ga je že nekaj časa pripravljala opozicija, katera je imela prvi uspeh s padcem Boreta, ministra za poljedelstvo. Isti dnevni red, ki je pred tremi dnevi imel večino zbornice za se in povzročil Bornetov padec, je bil danes, ko ga je predložil Chaumet, odbit.

Clemenceau je najprej poslal v boj Noulensa, tehničnega ministra, Clementela, trgovinskega ministra in Loucheurja, ministra za industrijsko obnovitev, ki so imeli proti opoziciji izvrstno orožje, številke, a na to je stopil pred zbornico sam in je nekaj s svojo govorniško izurjenostjo, nekaj z ironijo in sarkazmom dosegel, da je zbornica zavrnila Chaumetov predlog z 272 glasovi proti 181, a Syrianov predlog, ki je pritrjeval vladnim izjavam, sprejela z 289 glasovi proti 176.

Chaumet je v svojem predlogu naglašal nesposobnost vlade, ki ni znala, da odpravi draginjo v Franciji.

Razprava o Dalbiezzovi interpelaciji glede demobilizacije, je bila na Clemenceauov predlog, odložena s 304 glasovi proti 224.

IZ AMERIKE.

Reorganizacija ameriške vojske

WASHINGTON, 24. Državni podtajnik za vojno Baker, je odobril načrt o reorganizaciji narodne straže, ki bo takole sestavljena: 47 infanterijskih polkov, 12 bataljonov po 7 baterij poljskega topništva,6 konjeniških polkov in 4 stotnije obrežnega topništva. Vojska bo štela 448.000 mož. Sedaj šteje 106.000 mož.

Ameriško tihomorsko brodovje.

WASHINGTON, 23. Tihomorsko brodovje bo po sedanji ureditvi štelo 175 ladij s 500.000 tonelat skupne tonelaže, 34.000 mož posadke in 1800 častnikov.

Spopadi med belci in črnci v Washingtonu.

LONDON, 23. Iz Washingtona poročajo: Spopadi med belci in črnci so zavzeli take mere, da se jutri, kakor se misli, proglasi obsedno stanje. Vojaške oblasti porabljajo skrajna sredstva za vzdrževanje miru. Vzroki zapletenih neredov so različni; črnci so brškone izzivalci.

Neka skupina vojakov in mornarjev je snoči dala znak za nerede s tem, da je začela pretepati vse črnce, ki jih je srečala. Črnci so se maščevali s tem, da so snoči vdrli v hiše sredi mesta. Neki mornar je bil obstreljen pred Belo hišo, a neki drugi je bil ranjen z nožem pred občinsko hišo; neka tolpa črncev je napadla s samokresi tramvaje, polne ljudi. Po sreči ni bilo nobene žrtve.

Celo minulo noč so se po mestu, kjer stanuje ubožnejše prebivalstvo, vršili boji med črnci in belci. Bolnišnice so polne ranjencev. Vzrok temu postopanju črncev je baje ta, ker se je v vojni postopalo žnjimi kakor z belci, a ko so se povrnili v Ameriko, so se uprli proti preganjanju. Te razmere izkoriščajo boljševiki, da širijo propagando med delavstvom v Zedinjenih državah.

Podtajnik za vojno Baker je ukazal, da se pošljejo oddelki na pomoč policiji, da se preprečijo spopadi med belci in črnci. Daniels, tajnik za mornarico, je izjavil, da so mornarji dobil ukaz, da odidejo v Washington na pomoč. Predsednik se je dogovarjal z Bakerjem, kakšni ukrepi naj se ukrenejo.

Predsednik Wilson je zopet začel posvetovanja z republikanskimi senatorji v Beli hiši.

IZ ANGLIJE.

Stavka v yorkshirskih rudnikih.

LONDON, 24. Bonar Law je očrtal v dolnji zbornici sedanji položaj v yokshirskih rudnikih takole: Šest premogovnikov pod vodo, 17 v nevarnosti, a šest jih je prosilo mornarico za delavce. Skupno število sedanjih uslužbencev je 158. Teh ni pri pomaganju nikdo motil. Stavka se je razširila v Derdyshire. V dveh jamah je delo s črpalnicami bilo ustavljeno; ker je grozila velika nevarnost, je mornarica poslala takoj svoje delavce. V Lantshirnu in Mottaghaushirnu je položaj neizpremenjen. V Sont Wallesu je bil sprejet predlog, da ostanejo delavci na delu, dokler ukrene vlada ukrepe glede mezde, toda veliko število delavcev vztraja še pri stavki.

Bonar Law je izjavil, da bosta on in Lloyd George jutri razpravljala z izvrševalnim rudarskim odborom.

LONDON, 24. Skoraj četrti del rudarjev v vsej deželi stavka. V borshirskih rudnikih grozi vedno večja nevarnost, ker se zbira v predorih radi pomankanja zraka velika množina plina. Šest rudnikov je že pod vodo, ker črpalnice ne delujejo. Industrija je vsled stavke zastala. Okoli 100 čolnov na paro ni moglo odpluti. Vlada je izdala naredbo, da se omeji poraba plina in električne energije.

Lloyd George o irskem vprašanju.

LONDON, 23. Lloyd George je odgovoril na interpelacijo nacijonalista Desolina, če misli vlada udeistviti za irsko pravico samoodločbe: »Dejstvo je, da Irska ni en narod. Kakor je Velika Britanija konglomerat treh narodov: angleškega, škotskega in galskega, tako prebivata tudi na Irskem dva naroda, različna po religiji, navadah, političnem in socijalnem naziranju: narod škotskega roda, ki živi na Ulstaru in irojenci, ki žive na drugem delu otoka. Radi tega razmerja bi udejstvitev Wilsonovih načel na celem otoku, kakor neločljivi enoti, pomenjala krivico.«

Te izjave tolmačijo razni listi kot potrditev vladnega namena, da predloži za vso zedinjeno državo radikalno reformo ustave na temeljiti podlagi. V tem slučaju bi bili irski katoliki ločeni od ulsterskih protestantov, ki bi se priklopili Škotski, združeni v novo politično skupino.

IZ TURČIJE.

Turška ministrska kriza.

CARIGRAD, 21. (Zakasnelo.) Veliki vezir je včeraj predložil kabinetno demisijo. Demad Ferid paša je dobil nalogo, da sestavi nov kabinet. Ministrstva brez listnice, izvzemši Tevfik pašo in generala Izzet pašo, so bila odpravljena. Šejk ul islam, finančni ministri, ministri za uk in ustanove obdrže svoje listnice. Novi ministri so: general Mazio paša za vojno, Salil paša za mornarico, Mustafa bej za sodstvo, general Abuk paša za javna dela in Adil bej za notranje stvari.

IZ RUSIJE.

Izvolitev finskega predsednika.

HELSINGFORS, 23. Zbornica se snide v kratkem, da izvoli državnega glavarja. Za to mesto sta dva kandidata: general Monnerheim in predsednik civilnega upravnega sodišča Stahlberg. Smatra se, da ostane politika Finske vlade prijateljska napram zaveznikom, pa naj bo izid volitev kakršensibodi.

Lenjin ponuja Romunski mir.

CURIH, 23. Romunski tiskovni urad poroča iz Budimpešte: »V Kičenev je prišla ruska misija, ki je ponudila poveljniku rumunskih čet v Leninovem imenu mir. Lenin se obvezuje, da prepusti Romunski južno vso Besarabijo in stavlja samo en pogoj, da se namreč Romunska obveže, da bo prepovedala ukrajinskim podanikom in Kolčakovim pristašem vhod v deželo.«

Druga brzojavka zopet pravi: »Vsled Leninovega predloga je bilo sklenjeno na besarabski fronti osemdnevno premirje. Boljševiška mirovna delegacija je odšla v romunski glavni stan.«

Boljševiški uspehi v Sibiriji.

PARIZ, 23. Neka ruska radiobrzojavka javlja pohod rdeče vojske čez 75 km od Čeltabinskega na Uralu, kjer začenja sibirska železnica. Okoli Jekaterinenburga se prodiranje tudi nadaljuje. Čehoslovaške čete so bile v boju z rdečo vojsko poražene in so na umiku pustile mnogo vojnega materijala in topništva.

IZ ROMUNSKE.

Vojni svet v Bukareštu.

BUKAREŠT, 23. General Franchet d'Esperey je predsedoval važnemu vojnemu svetu, katerega so se udeležili poveljniki čet, ki se bore na madžarskem bojišču.

IZ POLJSKE.

Poljsko-češka pogajanja.

PARIZ, 23. Pogajanja za ureditev češinskega vprašanja se bodo vršila v Moravski Ostravi v hotelu »Krakovia«. Pogajanja se bodo vršila na podlagi že sklenjenih dogovorov med Paderevskim in Benešom. Listi poživajo poljsko prebivalstvo, naj se ponaša napram čehoslovaškim delegatom čim pristojnejše.

Ministrska kriza.

PARIZ, 24. »Temps« poroča iz Varšave: Zaradi socijalnodemokratskih interpelacij v stvari zamenjave in zaradi pomankanja vladne odločnosti nasproti zadnjim neredom, je ostala vlada v manjšini in je deloma odstopila. Predsednik republike Pilsudsky čaka vrnitve Paderewskega, da se reši kriza.

IZ ČEHOSLOVAŠKE.

Škodove tivarne v francoskih rokah.

RIM, 24. Avstrijski listi javljajo, da je neka francoska družba kupila velike Škodove tivarne v Plznju.

IZ MADŽARSKE.

Nenaden padec budimpeštanske vlade?

»Gazzetti del Popolo« brzojavljajo iz Trsta 23.: Z Dunaja je prišla vest o nenadnem padcu komunistične budimpeštanske vlade.

V zadnjem hipu potrjuje to vest tudi protiboljševiška segedinska vlada.

Iz Curiha poročajo, da je »Wiener Allgemeine Zeitung« v svoji številki od 21. t. m. prorokovala budimpeštanski vladi samo dvotedensko življenje. List je utemeljeval svoje mnenje z dejstvom, da so skoraj vsi polki, sestavljeni od delavcev, proti Beli Kuhnu. »Vlada,« je pisal list, »nima baje na svoji strani nego šest tisoč najzagrizenejših budimpeštanskih teroristov. Socijalisti nabijajo in delijo proglase, v katerih izpodbujajo na odpor vstajo proti komunistični diktaturi. Govori se, da je Bela Kuhn zčeštal na Dunaj in da sta se Samuely in Vago polastila vlade, toda vest še ni potrjena. Na vsak način je baje res, da je Bela Kuhn brez moči proti Samuelyju, ki bi hotel zrušiti komunistično vlado, in da celi oddelki rdeče vojske prehajajo na stran segedinske protivlade, ki da pritiska na francosko poveljništvo, naj začne ofenzivo proti madžarskim komunistom. Belgrajska vlada podpira segedinske protirevolucijonarce in dovoljuje, da vstopajo prostovoljci tudi v prekodonavskih krajih.

Bivši poveljnik madžarske rdeče vojske poslanik na Dunaju.

CURIH, 23. Madžarska komunistična vlada je imenovala bivšega vrhovnega poveljnika rdeče vojske, Viljema Böhma za svojega poslanika na Dunaju. Madžarska vlada je tako popustila zahtevi avstrijskega zunanjega ministra Bauerja: odpoklicala je poslanika Czobela, ki je bil, kakor je bilo ugotovljeno, zapleten v intrige madžarskih komunistov na Dunaju, in je vprašala, če je izvoljena oseba (Böhm) po volji dunajski vladi.

Viljem Böhm je bil pred vojno delavec v neki budimpeštanski tovarni pisalnih strojev. Bil je pristaš socijalistične stranke. Ko je izbruhnila vojna, je služil v madžarski vojski, kjer je dosegel čin nadporočnika. Po revoluciji je postal tajnik metalurgične in železničarske lige. Po Karolyjevem padcu je pristopil k vladavini Bele Kuhna in je organiziral rdečo vojsko. Vojaški uspehi, ki jih je ta vojska imela proti Čehoslovakom, se pripisujejo največ njegovemu delu.

Madžarska rdeča vojska se razkaja.

CURIH, 22. Kakor poročajo dunajski listi, se madžarska rdeča vojska bliža razhodu. Potrjuje se odstop vrhovnega poveljnika Böhma, kateremu so sledili njegov načelnik generalnega štaba Stromfeld in več višjih častnikov. Böhm je odstopil zaradi nesporazumljenja z Belo Kuhnom, ker je opazil, da ga le-ta daje nadzorovati po svojih zaupnikih. Zdi se tudi, da je vrhovni poveljnik hotel uporabljati čete za to, da bi osvobodil deželo sovražnih vdornikov, dočim pa je diktator Kuhn hotel rdečo gardo imeti samo za to, da bi za vsako ceno obvaroval boljševiško vladavino. Vsled Böhmovega odstopa je stotine vojakov ubegnilo in kakor se zdi, se ubegi množe in dne do dne, zlasti na romunski fronti. Bela Kuhn je poslal sedaj na to fronto deset tisoč rdeče garde, ki naj bi zdesetinile vojsko, še povečujoč tako grozovitosti in nezadovoljstvo.

IZ NEMŠKE AVSTRIJE.

Bauer in Adler o mirovni pogodbi

CURIH, 23. Mirovni pogoji Nemški Avstriji silijo, po Bauerjevi izjavi, dve državni petini, da se podvržete tujemu gospodstvu. Značilne so določbe glede madžarskega vprašanja, ki nikakor ne upoštevajo načela samoodločbe. Socijalisti so zahtevali za madžarske Nemce plebiscit, toda v pogodbi mu ni sledu. Gospodarski pogoji so taki, da je Nemška Avstrija obsojena, da izgubi na vsak način svojo neodvisnost za trideset let. Vojni dolgovi, ki jih bo morala Avstrija plačati, iznašajo skoraj 70% od 80 milijard, t. j. 8000 kron na vsakega prebivalca. Tak mir mora črtati zmaga mednarodne vzajemnosti.

Fridrik Adler je v nekem govoru izjavil, da so mirovni pogoji smrtna obsodba za Nemško Avstrijo, ki je ponižana na kolonijo imperijalistične entente. To ni mir, temveč začasna pogodba. Entenda hoče deliti darove, kakor n. pr. Požun, toda na ta način se ne rešuje zapadnomadžarsko vprašanje, temveč z ljudskim glasovanjem. Klavzule o vojnih posojilih nalagajo Nemški Avstriji najmanj 50 milijard, kar pomenja državni bankrot. Pride dan, je zaključil Adler, ko se bomo mogli osvoboditi izpod vsiljenega pritiska te pogodbe.

Karel avstrijski v Angliji?

CURIH, 23. Dunajski »Neuer Tag« je dobil informacije iz diplomatskih krogov, da odide bivši avstrijski cesar v kratkem v London na obisk h angleškemu kralju. To potovanje da ne bo imelo političnega značaja, temveč poglavitno svrho, da se likvidira financijalno vprašanje in vprašanja, ki so v zvezi s trajno preselitvijo bivšega cesarja v Anglijo.

Iz Jugoslavije.

Madžarska protirevolucijonarna vlada išče podpore v Jugoslaviji.

REKA, 24 Madžarska protiboljševiška vlada v Segedinu išče podpore za boj proti Beli Kuhnu in njegovim sovjetom. Ko je prišla na vlast, prisilivši prejšnji teden ministrskega predsednika Julija Karolyja, bratranca znanega grofa Mihaela Karolyja, da je odstopil, ker je bil prenazadnjaški, začela takoj tirati v Pragi in v Bukareštu, ali bi ne dala uprizoriti skupna vojaška akcija proti Budimpešti, kor se je pokazalo, da entente vlasti niso posebno navdušene za odločen vojaški nastop proti madžarskim boljševikom. Zdi se pa, da prodlogi segedinske protiboljševiške vlade niso meli sreče ne v Pragi ne v Bukareštu. Bukareška vlada je formalno zavrnila ponudbo, dočim pa vlada v Pragi ni odgovorila naravnost, pač pa je baje povedali segedinski vladi po »Narodnih Listih«, da za uspešno pobijanje madžarskega boljševištva ni drugega sredstva, kakor da se vsenaokoli zapre z vojaškim zdravstvenim kordonom, tako da nihče ne bo mogel preko zastražene meje in boljševiška kuga ne bo mogla okužiti drugih dežela. Tako da se madžarsko boljševištvo uduši v kratkem samo v sebi, ne da bi bilo treba posredovanja zaveznških čet, ki bi le še ojačevale Bela Kuhnovo boljševištvo. Ko je izpodletel njen poizkus v Pragi in Bukareštu, se je segedinska vlada obrnila nato na Jugoslavijo za pomoč in sta v ta namen v nedeljo odpotovala v Belgrad grof Teleky, minister segedinske vlade za zunanje stvari, in dr. Bela, minister za notranje stvari. Ministra da imata nalog, da dosežeta v Belgradu čim najožjo gospodarsko zvezo Madžarske z Jugoslavijo. Segedinska vlada bi bila za pomoč, ki bi jo dobila od Jugoslavije, pripravljena, formalno se odreči posesti Banata in Baranje in prepovoriti tamošnji madžarski življ, da bi deloval za Jugoslavijo proti romunskim zahtevam. Koraki grofa Telekyja v Belgradu, katere, kakor se meni, tolko podpira neka velevlast (tu se pač namiguje na Francosko!) se zasledujejo z velikim zanimanjem. Belgrajsko časopisje javlja prihod obeh madžarskih protiboljševiških ministrov brez pripomb. Samo »Pravda« meni, da pride morda do zveze med Jugoslavijo in Madžarsko.

Črnogorsko odposlanstvo v Belgradu.

BELGRADU, 23. V Belgrad je dospelo črnogorsko odposlanstvo, katero je takoj sprejel ministrski predsednik Stojan Protić. Odposlanstvo je prosilo denarne pomoči za Črno goro in večjega nakazila živil.

Iz narodnega predstavništva.

BELGRAD, 23. Zasedanje narodnega predstavništva se je odgodilo za kake tri tedne. Pred odhodom na počitnice se je razpravljalo v zbornici o interpelaciji poslanca Đakovića glede delovanja tujih agitatorjev na jugoslovanskem ozemlju. Interpelacija omenja delovanje Italijanov in Angležev v Črnigori v prid bivše črnogorske vladarske rodbine. Belgrajska vlada se vede pasivno in Črnogorci trpe pod tujim pritiskom. Neprestano se dogajajo krvavi dogodki in prebivalstvo je silno razburjeno. Vlada mora nastopiti odločno. Interpelant meni, da naj bi vlada izjavila izrecno, da je pripravljena dati kralju Nikoli apanažo, kakor hitro le-ta prencha s svojim zločinskim rovarjenjem proti narodni edinosti. Ministrski predsednik Protić je odgovarjal, da ne samo Črnagora, temveč vsa jadranska obal živi v žalostnih razmerah. Popolnoma jugoslovanski kraji ne bi smeli imeti tujih posadek. Vprašanje pa je zelo kočljivo in vlada je obveščena o dogodkih v Črnigori, kjer

va. Naj ga ne silijo povedati, česar mu ni mogoče povedati. Nadloge te vrste zadevajo tudi večje narode kot pa je jugoslovanski.

Pomankanje drobiža v Jugoslaviji.

LJUBLJANA, 23. V Sloveniji in po vsej Jugoslaviji silno primankuje drobiža. V Zagrebu, Osieku in drugih krajih so občine izdale svoj drobiž, da odpomorejo veliki potrebi. Zdi se, da se je ves drobiž odpotegnil iz prometa.

Sprejem častnikov v jugoslovansko vojsko.

ZAGREB, 23. »Jutranji List«, javlja iz Belgrada 15. t. m.: Komisija, ki je imela nalogo, da proučí prošnje za sprejem jugoslovanskih častnikov bivše avstro-ogrske vojske v vojsko SHS, je dokončala svoje delo. Priglasilo se je za vstop v vojsko SHS nad 500 častnikov. To je zadnji sprejem bivših avstro-ogrskih častnikov-Jugoslovanov v jugoslovansko vojsko.

Predsedstvo reške preiskovalne komisije.

REKA, 24. (»Era Nuova«.) V prvi seji preiskovalne komisije se je dolgo časa razpravljalo o izvolitvi predsednika. Izključivši zastopnika Italije in Francoske, je eden zastopnikov predlagal, da naj bi vodil predsedstvo amerikanski zastopnik. Temu predlogu se je upri italijanski zastopnik, general De Robillant, navajajoč razloge zelo kočljive narave, in je končno predlagal, da naj bi se vsi štirje zastopniki vrstili v predsedstvu. Ta predlog se je sprejel.

Preiskovalna komisija že posluje.

PARIZ, 23. (»Nazione.«) Raznesle so se po Parizu vesti, ki jih je objavilo tudi amerikansko časopisje, da je reška preiskovalna komisija že končala svoje delo in odpotovala z Reke. Navajale so se tudi nekatere podrobnosti o uspehih preiskave. Po vesteh iz zanesljivega vira pa se preiskovalna komisija nahaja še vedno na Reki, kjer je najprej zaslišala generala Graziolija in Savyja vsakega posebej, potem pa oba skupaj, in sedaj zaslišuje druge osebe, ki bi mogle dati pojasnila o žalostnih dogodkih.

Zavezniške ladje na Reki.

REKA, 23. Odplula je iz reškega pristanišča ameriknska vojna ladja »Olympia« in je prišla namesto nje na Reko oklopnica »Pittsburg«. Odplul je tudi francoski rušilec »Lansquenet« in je prispel namesto njega neki drug. Niso pa prispele v Reko iz Splita italijanske ladje, katerih prihod so najavljali nekateri jugoslovanski listi.

REKA, 22. (»Gazzetta di Venezia«.) Medzavezniška preiskovalna komisija nadaljuje svoje delo. Ko je zaslišala generala Graziolija, poveljnika zasedbenega zbora, in francoskega generala Savyja, je danes končno raztegnila svoja poizvedovanja in povabila na zaslišanje predsednika italijanskega narodnega sveta dr. Grossicha, župana dr. Via, inženirja Karla Conighija, predsednika trgovinske zbornice, in druge člane vodstva italijanskega narodnega sveta. Doslej še ni prodrlo prav nič v javnost o namenih, ki si jih je nadela komisija štirih generalov, niti o razsežnosti poverjene jim preiskave. Vendar pa Hrvatje na sosednjem Sušaku venomer nadlegujejo komisijo s spomenicami in prošnjami, da bi jih komisija zaslišala na stotine, in zatrja se stalno, da pripravljajo novo ljudsko glasovanje, s katerim hočejo dokazati, da hoče biti Reka jugoslovanska. Zagrebško časopisje zahteva denzadnem soglasno, da naj komisija raztegne svojo preiskavo in sklepanje na vso italijansko zasedbo, ne samo zasedbo Reke, temveč tudi Istre in Dalmacije, zahtevajoč, da naj se italijanske čete umaknejo iz teh krajev, ter končno da naj se razpusti reški italijanski narodni svet.

Proti poitalijanjenju reških paroplovnih družb.

REKA, 22. (»Gazzetta di Venezia«.) Med raznimi vrednostnicami, ki so se tekom vojne prenesle z Reke na Dunaj in v Trst, odkoder jih doslej še ni bilo mogoče dobiti vkljub ponovnemu posredovanju, se nahajajo tudi delnice paroplovnih družb »Adrije«, »Levante« in »Atlantike«, ki so vse tri vpisane v reškem pristanišču. Pred nekim časom se je zatrjevalo, da je dober del teh delnic pokupil italijanski kapital. Z ozirom na to vest je začelo hrvatsko in srbsko časopisje kričati, da se delnice imenovanih ogrskih plovnih družb, pri katerih je po večini udeležen reški kapital, ne smejo odstopiti italijanskim kapitalistom, ker Reka pripada Jugoslaviji. Sedaj se zdi, da je enakega mnenja tudi jugoslovanska vlada, katera je te dni podala ugovor vladama v Budimpešti in na Dunaju, zahtevajoč, da naj prepoveste bankam odstop delnic omenjenih plovnih družb italijanskim kapitalistom, ker parniki omenjenih družb po pravu pripadajo Jugoslaviji.

Težave gospodarskega življenja na Reki.

REKA, 24. (»Nazione.«) Končno se vendar pričenja izmučenemu prebivalstvu nekoliko olajševati neznosni gospodarski položaj. S pravkar izdano odredbo se dovoljuje uvoz iz sosednjih ozemelj, tako da morejo prihajati v mesto kmetje s Kastavščine s svojimi pridelki.

Reško vprašanje in Nemška Avstrija.

BENETKE, 23. »Gazzetta di Venezia« objavlja naslednji dopis iz Trsta: Nekaj tednov sem se dunajski listi precej, bolj kot navadno, zanimajo za Reko in italijanske težnje v Jadranu, opozarjajoč na ravnanje zaveznikov v tej stvari, zlasti pa ravnanje Francoske. Namen je jasen: izkoristiti se hoče, kolikor le mogoče, nesporazumevanje med Italijo in drugimi državami entente za takojšnje privolitve glede južne Tirolske in da bi se tako dajal še večji pomen možnosti, da bi se Italija vrnila k svojim starim zvezam. Tako piše »Neue Freie Presse«: »Opozarjati moramo predvsem na to, da je Italija vstopila v vojno s klicem »vun z barbarji« in da torej sedaj ne bo mogla trpeti, da bi na mesto monarhije stopila kaka Jugoslavija ali Francoska. Na Reki je dvajsettisoč Italijanov, katerih se Italija noče odreči. Mi pa moramo dopuščati, da dvestotisoč Nemcev pride v tuje roke? Za Italijo ni pametno, da bi se še enkrat spri

---

PODLISTEK

Usodanja zgodba. (15)

Danska povest. — Prevedel M. C—č.

Nekega večera, ko smo zaupno sedeli okolo mize, je menil Henning: »celo leto, ko sem stal na straži samostanskega zidu«

Ko je Jette pripomnila, da nam ni še povedal vse zgodovine svoje prve ponesrečene ženitve, je odgovoril neprisiljeno: »To je kmalo povedano. Moja Beatrice in jaz sva bila v resnici zaročena in določena je bila že najina poroka. Ljubila sva se blazno in ne nji, in ne meni se ni zdelo možno, da bi naju mogla karsibodi ločiti, ker so njeni starši pritrdili, a velikodušnost Maje je znala pridobiti tudi privolitev mojega očeta. — Nje oče je bil Francoz in nič ni imel proti temu, da sem jaz protestant. Imel je iti v Pariz po svojih poslih in tam naj bi bila poroka z Beatrice. Nje mati pa je bila odsotna. Bila je Rimljanka in ko se je iz svojega rojstnega mesta povrnila v Florenco, kjer smo bili zbrani vsi, in ko je doznala, da sem jaz to, kar imenuje ona krivoverca: je klicala na pomoč nebo in zemljo in je tako pritiskala na hčer, da je — videč, da ni nikake nade, da bi me izpreobrnila — na skrivnem odpotovala s svojo materjo. In ko sva oče in jaz hitela za njima, sva našla ubogo Beatrice kot novico v nekem samostanu blizu Rima. Bilo mi je, kakor da sem zblaznel.

Skozi leto dnij sem se v vsaki noči mudil največ ob tistem samostanskem zidu brez vsake druge tolažbe, razun, da sem poslušal bogaboječa svarila enega ubogih samostancev. Vendar se mi je z denarjem in obljubami posrečilo, da sem sporočil Beatrici par besed. Nisem pa prejel nikakega odgovora od nje, dokler nisem — po dolgem letu dnij — prejel od tistega samostana pisemce, ki mi je sporočilo, da vstopi naslednjega dne v samostan. Pisala mi je srce pretreljivo slovo in pa — misli si mojo bol, ljuba Maja! —, da hoče s pokoro in s tem, da posveti svoje življenje nebesam, poravnati moje grehe in priboriti mi izveličanje, kjer se — tako se nadeja — snideva zopet — Pomisli le! — radi mojih grehov zaprta vse svoje življenje v pokoro in poravnavo! — to lepo dete, ki ni imelo samo nobenih grehov, za katere naj bi se pokorilo! Ob teh besedah so porosile solze njegovo lice.

Maja ga je prijela za roko in mu gledala dolgo v oči. »Vidiš, ljubi Henning! Beatrice je, ki jo še ljubiš in ne mene — in prav imaš!«

»Ne, moja Maja!« je rekel Henning, smehljaje se, »nikdo mi ni to, kar si mi ti. Že kot malo dekletce si si nadela kazen za moje grehe. Ko si dorasla, si na tajnem prodala svoj nakit, da si poplačala moje dolgove, ko sem zaigral in nisem smel več nič reči o tem svojem očetu. Ti si — in to dobroto ti more poplačati le Bog — ti si odpustila, da sem te mogel zapustiti — ti si me spravila z mojim očetom. Kaj bi bilo iz mene, ako bi bil oče umrl, ne da bi mi bil odpustil? Zadnje njegove besede, ki mi jih je govoril, ko sem odpotoval, so bile: »Če bi jaz umrl med tem, ko tebe ne bo tu, živi ti, da osrečiš mojo Majo! — Še se bojim — (tu se je približal Maji tajinstveno) stari Beroström mi piše, da često čuje po noči, kako nekdo hodi okolo — prav tako kakor je hodil moj oče — z njegovimi črevlji, ki škripljejo — iz njegovih sob v tvoje in često menim v sanjah...!«

Posegel je vmes g. H., smejé se: »Na, sedaj imamo zopet švedsko vražo!«

Jette je dala razgovoru drugo smer z vprašanjem do Henninga, zakaj da ni, da reši svojo ljubljenko, raje prestopil h katoliški veri?«

»Da bi se izneveril veri svoje domovine!« — je vzkliknil Henning začudeno. — »In če bi bil tako nemoški, kako naj bi se bil mogel povrniti k svojemu polku, k svojim tovarišem?!«

V takem zaupljivem in obenem napetem razmerju smo živeli nekoliko časa. Več nego stokrat sem hotel Majinemu očetu razkriti svoje srce, toda, en sam pogled na Jette, kaka — kakor se mi je zdelo — prenežna beseda Maje Henningu, odličnosti tega mladega moža — vse to me je pahnilo zopet v prejšnjo neodločnost in nehajnost, radi česar sem često obupaval nad seboj in zaničeval samega sebe.

Notri sredi te zmešnjave me je presenetil prihod Antona B. Bil je kakor iz sebe.

»Ne,« je zaklical na najinem prvem razgovoru, »daj, da Maja izbira sama, kogar hoče, nikakor pa ne tistega neslanega mladiča, ki je nekoč vrgel od sebe tak biser in kar stori zopet o prvi priliki. Ne, ta svetnica ne sme priti v nečiste roke lahkoživca! Zato sem prišel sem. To se ne sme zgoditi, dokler so moje oči odprte.«

(Dalje.)

nemškim narodom. Ponavljamo: kakorkoli se reši reško vprašanje, je ententa pokazala ravno v tem vprašanju, da ni na vrhuncu svoje naloge. V osmih mesecih ni znala urediti niti svojih stvari. Države entente niso znale skleniti miru niti same med seboj, in balkansko vprašanje, za katero se je zagotavljalo, da je mrtvo, je zopet vstalo.« — »Neues Wiener Tagblatt« pa piše: »Reško vprašanje ni kočljivo samo zato, ker je Italija zastavila v to vprašanje ves svoj ugled, temveč predvsem zato, ker Reka ni nič drugega kot prilika francoskega in italijanskega tekmovanja v Sredozemskem morju, v Afriki, in na levantinskih obalih. Jugoslavija mora postati protiutež italijanski moči in v službi francoske politike neprestano ogroževanje Italije. To potrebuje Francoska. Če bo Italija hotela stremeti proti Sredozemskemu morju, bo njeno moč zaustavljal sosed. Reško vprašanje dokazuje, kako malo trdnosti ima nova evropska uredba, kakor so jo zgradili v Parizu: popolnoma očitno se pripravljajo bodoči spori, in med njimi eden najkočljivejših, francosko-italijanski.« — Tudi »Zeit« piše v enakem smislu ter dostavlja, da se Nemška Avstrija ne more radovati ententne nesloge, ker ta pomenja podaljšanje njenega vojnega mučeništva in močno oviro avstrijskonemškega preporoda.

Uredba državnih železnic SHS.

BELGRAD, 23. Železniški minister je v narodnem predstavništvu predložil zakonski načrt o uredbi državnih železnic.

Iz Italije.

Razprava o volilni reformi v poslanski zbornici.

RIM, 23. Socijalist Angiolo Gabrini je svetoval vladi, naj se posvetuje z delavskimi in industrijalnimi organizacijami, preden se obveže k sodelovanju na takozvani mednarodni konferenci dela, ki se ima vršiti v Washingtonu. Opozarjal je na veliko škodo, ki bi mogla nastati za Italijo, a posebno za delavske razrede, če bi izključili od konference Nemčijo, Ogrsko in Rusijo, ki, kakor Italija, izražajo delovne moči. Pričakuje, da se vlada ob povpraševanju po naši delavni roki od strani inozemstva ne bo postavljala na stališče, da se more blago zamenjavati za človeka. Predvsem pa pričakuje, da ne bo dopuščala, da bi se drugi narodi okoriščali na pomankanju Italije na sirovinah s tem, da bi zahtevali naše delovne moči brez tistih koristih od dela, ki naj zagotove pravično zaščito našega izseljenstva.

Minister za finance Tedesco, je zagotovljal, da vlada ceni vso pomembnost vprašanj, ki jih je naglašal predgovornik ter da bo najbolj uvaževala njegova priporočila.

Sledila je razprava o volilni reformi.

Konservativec De Capitani vztraja pri potrebi, da čim večje število državljanov sodeluje pri sestavljanju narodnega zastopstva, kar se doseže z uvedbo obveznega glasovanja. Dežela pričakuje bistvene volilne reforme in je gotovo, da bo le zbornica, izvoljena z glasovanjem na širokih podlagah, mogla udejstviti zaželjeno decentralizacijo uprave.

Poslanec Ciccarelli je izvajal, da proporcionalno zastopstvo zahteva formacijo strank, nadomeščа osebno tekmovanje z idejno borbo ter podeli zbornici pravi značaj politične in res narodne skupščine, da postaja ta odraz volje dežele. S sprejemom de reforme zaščiti zbornica mogočno srenstvo za povzdigo javnega življenja.

Konservativec Riccio je naglašal, da je največja nevarnost volilnega okraja z enim samim poslancem v tem, da se splošni interesi dežele podrejajo malim občinskim interesom, ter da upravne večine nadvladujejo parlament. Tej nevarnosti se pride v okom z glasovanjem za listo na široki podlagi, ki ima tudi to prednost, da znanjšuje vladno vtikanje in korupcijo. Na trditev, da bo glasovanje za celo listo na korist skrajnim strankam, socijalistom in klerikalcem, odgovarja govornik, da je vsako ugibanje v tem pogledu zelo negotovo. In če bi bilo res, da bo na korist tema strankama, bi bilo to v dokaz, da imate za seboj večino v deželi. A potem je treba sprejeti to kot logično in naravno posledico splošne volilne pravice.

Konservativec **Camerini** je izjavil, da je brezpogojno za glasovanje za liste z več imeni, ker pridejo tako do izraza razne politične stuje v deželi. Reforma povzdigne politične običaje in zboljša državljansko vzgojo volilskih mas. Zgrešeno je, ako se misli, da dežela ni dozorela za tako reformo ter da bi ta le otežila nalogo volilcev, kajti tem poslednjim ne manjkata naravna inteligenca in dober praktičen smisel, kar so vedno dokazovali na upravnih volitvah. Ne meni se za to, ali bo novi zakon koristil tej ali oni stranki, ampak glasoval bo zanj radi načela pravičnosti.

Reformist Bonomi je izvajal, da je imelo glasovanje za eno ime, to zaslugo, da so se mogle ustanovljati stranke in vlade, sposobne za nadvladanje velikih težav vojne dobe. Priznava pa potrebo izpremembe volilnega sistema, da bo ustreženo želji dežele, ki hoče novih mož, novih političnih smeri in socijalne akcije in zato novih uredeb. Temu čutu in tej želji je treba priti naproti, da se ne zruši naše demokratične naprave. Zbornica mora slušati to volio dežele, če hoče biti nje veren tolmač. V temeljnih točkah reforme je sogiasje. Tako n. pr. de glasovanje za listo z več imeni ni možno brez proporcionalnega zastopstva. Nesoglasje pa je glede vprašanja, ali naj bo lista nelzpremenljiva, ali pa naj bodo dovoljene izpremembe. Govornik zahteva za volilce svobodo izbere med kandidati po svojih političnih idejah.

Nato je zbornica glasovala o načrtu zakona, ki podaljšuje začasni proračun zaklada za izseljevanje. Za zakon je glasovalo 166, proti 26 poslancev.

Jutri zopet seja ob 19'10 z nadaljevanjem razprave o volilni reformi.

Italijansko-ukrajinski trgovinski dogovori.

RIM, 24. Med ministrom Dantelem Ferrarisem, podtajnikom za prehrano Murialdijem in ministrom ukrajinske socijalistične republike Mazurenkom, se je vršil pogovor, kako bi se olajšale trgovinske zveze med Italijo in Ukrajino. Po dogovoru, ki se je sklenil, bi mogla Ukrajina prepustiti okoli dva milijona kvintalov žita proti izmenjavi z volnenim in bombažastim blagom ter strojem. Ta prvi čin pomenja pripoznanje ukrajinske republike s strani Italije.

Volilna reforma in politične, kulturne in socijalne razmere v Italiji.

V svojem izdanju od 19. t. m. je milanski »Secolo« z ozirom na načrt volilne reforme, predloženi italijanskemu parlamentu, priobčil razmotrivanja, ki niso zanimiva le z ozirom na predmet sam, ampak kažejo tudi sliko o političnih, kulturnih in socijalnih razmerah v Italiji.

Volilna reforma mora biti resna stvar. Mora se udejstviti na način, da se zruši moč kamaril in krajevnih klijentel. Skrči naj na najmanjšo mero — če jih že ni možno popolnoma zatreti — izkazavanju uslug, lovi za dobički in službami za lastne volilce, kar tvori danes glavno in često tudi edino delovanje poslancev; naj da izvoljencem neodvisnost napram vladam, tako, da se bodo večine sestavljale na podlagi načel in splošnih interesov, ne pa po volji kake vlade, ki zbira okoli sebe — poslužujoč se tudi nedopuščenih sredstev — gotovo število poslancev.

Volilna reforma ne sme biti torej le izpremememba zakona z določenimi upravnimi in birokratičnimi učinki, marveč mora iti za tem, da narodno politično življenje ozdravi, da se v resnici izpremene volilne metode in običaji, da se politični odnošaji izpremene iz temelja. Če ne, bo volilna reforma le grda prevara, ki le poslabša moralični položaj dežele.

Prvi element volilne reforme morajo biti čim razsežnejši volilni okraji. V malih okrajih vladate manjevrednost in korupcija; politični boji se vrše za krajevne malenkosti, kar krči avtoriteto, ugled in vpliv poslanca. Čim manjši so okraji, tem laglje operira kandidat, ki nima malo vesti, a mnogo tisočev v žepu. Posebno v malih okrajih na deželi se lahko vsiljujejo kandidati srednje mere, ali tudi ničnosti — ljudje brez vesti, ali pičle duševne in moralne vrednosti. Taki poslanci ne uživajo potem ne zaupanja, ne vpliva, ne ugleda v velikem političnem zboru. Taki ljudje se ne morejo vzdržati v sprednjih vrstah.

Nato pravi »Secolo«, da demokratična in napredna država mora biti za en edini volilni kolegij. Vsi državljani naj skupno volijo vse zastopnike, vse zakonodajalce naroda. Šele potem bo imel poslanec res naroden značaj in bo parlament res predstavitelj interesov vse skupnosti, ne pa le neka skupnost poslancev, od katerih vsak zastopa le interese ozke krajevne skupine.

Priznava pa, da velike ceste politične in socijalne bodočnosti ni možno prehoditi hkratu. Le po etapah se more priti od malega sedanjega volilnega okraja do enega edinstvenega. Taka etapa naj bi bili pokrajinski volilni okraji, ki bi skupno volili po več poslancev, kakor nameruje to predloženi načrt. S takim eksperimentom so že poskušali v Italiji od leta 1882. do 1892., ali se ni obnesel, ker so tudi volilni okraji po pokrajinah preozki, da omogočujejo medsebojno osebno podporo med kandidati, ali tudi poedinih krajevnih skupin. Glasovanje po pokrajinskih volilnih okrajh bi še povečalo nepriličnosti sedanjega glasovanja za enega kandidata.

Z ozirom na vse to predlaga milanski list, naj bi se Italija porazdelila kvečjemu na 20 do 25 volilnih okrajev, od katerih naj bi vsak volil 20 do 25 poslancev. Čemu naj bi se usužnili pokrajinskemu kriteriju? Pokrajina je umeten, nelogičen ustroj. Velika volilna okrožja brez ozira na pokrajinske meje so, ki mora stremeti po njih politično in upravno življenje Italije. Če si že torej — z ozirom na znano počasno hojo italijanskega naroda — ne upajo še storiti skrajnega koraka, zakaj naj bi se ne ustvarila vmesna točka z več volilnimi okraji?!

Uprašanje železnic v Jugoslaviji.

(Dalje.)

Madžarska železniška politika je bila, ko je šlo za jugoslovansko Banovino, do skrajnosti šovinistična. Kakor je znano, je bila Hrvatska v železniški politiki popolnoma odvisna od Pešte. Ne naravnost rafiniran način so znali Madžari napeljati vso korist na svoj mlin, a na račun drugih narodnosti. Na Hrvatskem je bila narodnogospodarska politika nemogoča, medtem ko so Madžarli imeli železnice v svojih rokah. Vsakemu bodo znani hrvatski boji za emancipacijo svojih železnic, a takoimenovana »železniška pragmatika« bi bila morala biti prvi energični korak proti udejstvitvi hrvatskih zahtev. Kakor varljanta za »vša pota peljajo v Rim«, bi se moralo reči za Madžarsko, da vse železnice peljejo v Budimpešto. Ne samo, da se vse glavne proge centralizirajo v Budimpešti, temveč vse zveze, celo tarife so bile tako narejene, da se niti blago niti potniki niso mogli izogniti Budimpešte. Potnik, ki je potoval iz Belgrada v Zagreb, Reko ali Trst, je moral skozi Budimpešto, ker je bila zveza tako urejena, da je v Zagreb, Reko ali Trst prišel prej skozi Pešto, kakor če bi bil potoval iz Belgrada naravnost skozi Brod v Zagreb. To bi pomenjalo isto, kakor če bi potnik, ki potuje iz Trsta v Inomost, moral potovati skozi Dunaj.

Tudi v tarifah so bili Madžari mojstri. Za vožnjo iz Reke v Zagreb si moral istotoliko plačati, kakor za vožnjo z Reke v Budimpešto. To je veljalo tudi za tovorni promet. Na ta način so se ubijale dežele na račun glavnega mesta.

Vkljub znano slabi madžarski upravi se mora vendar reči, da so bile železnice, če že ne vzorne, vsaj v precej dobrem stanju. Vsak Madžar je bil ponosen na svoje železnice. Razun železnice Košice—Bogumin (Oderberg), ki je prešla popolnoma v roke čehoslovaške republike, in nekaj južne železnice, so bile vse druge proge podržavljene. Kar se tega tiče, so imeli Madžari modro politiko. Radi so oddajali majhne, lokalne proge v roke privatnih podjetij, ki se je pa moralo obvezati, da bo obdržalo v službi državno uradništvo, a razun tega, da bo ves prometni park nabavljalo pri državnih železnicah. Država je prodajala vse slabe lokomotive in vozove zasebnim podjetjem, a zase je naročala nov materijal. Tako ji je bilo mogoče, da obdrži ves prometni park na stanovitni stopnji. Zato se je na madžarskih glavnih progah res lepo potovalo. Država je imela tudi pravico nadzorovanja, a po preteku določenega števila let je prešla privatna železnica avtomatiški v državne roke.

Na vsak način je najboljše, da ima država železnice v svojih rokah, a za manjše proge dovoli, če se ji zdi, koncesijo tudi zasebnikom, samo bi se moral zasebnik obvezati na podobne pogoje, kakor smo jih videli pri Madžarjih. O tem za Jugoslavijo zelo važnem vprašanju izpregovorimo potem par besedi.

V Bosni sploh nimamo takorekoč, železnic. Ozkotirna železniška karikatura je evropski škandal, za katerega se moramo zahvaliti madžarski „mačehinski politiki. V strahu, da bi dalmatinska pristanišča, zvezana z zaledjem s progami normalnega tipa, mogle konkurirati z reškim pristaniščem, niso Madžarji hoteli nikakor dovoliti, da bi se zgradile železnice normalnega tipa. Ne samo, da je to bilo proti interesom Dalmacije in Bosne, to je bilo proti interesom cele bivše monarhije. Z vojaškega stališča je to bilo naravnost smrtonosno. To je dokazala svetovna vojna.

Koliko besed so jugoslovanski zastopniki izgubili po raznih zborih, delegacijah, koliko črnila so porabili listi, — zastonj! Vsako leto je iznašal zastopnik Biankini načrt za zvezo Bugojno, Aržano, — zastonj: Madžari so ostali trdovratni. Morala je priti svetovna vojna, da se začne liška železnica sploh graditi, a v Bosni je ostalo vse po starem. Mlada Jugoslavija bo morala hočeš, nočeš, popraviti tuje grehe. Tekoimenovani »Anna-berger Anschluss« (neposredna zveza madžarske železnice z nemško železniško mrežo), ki so ga zahtevali Madžari od Avstrije kot odškodnino za dovoljenje zveze z Dalmacijo, je prazen izgovor. Kaj ima annaberška zveza z Dalmacijo? Kakor rimski papež s Kraljevićem Markom! Če bi Avstrija bila tudi sprejela madžarsko ponudbo, bi Dalmacija še vedno čakala zveze z Evropo, ker Madžarji bi svojih obljub ne bili izpolnili. To je najboljši dokaz, kako je bivša monarhija podpirala slovanske narode!

IŠČEJO SE RAZPRODAJALCI »EDINOSTI«! Od danes dalje se bo razpošiljal naš list v kraje ob južni železnici Trst-Št. Peter-Logatec, oz. Št. Peter-Reka z vlakom ki odhaja iz Trsta ob 8.30 zjutraj. Tako bodo čitatelji našega lista lahko imeli list že dopoldneva istega dne. Vabimo torej zlasti razprodajalce listov, tobakarnarje, trgovce in druge osebe, ki bi se zanimale za to, da prevzamejo razprodajo našega lista. Želeli bi, da bi se zglasili razprodajalci iz vseh krajev ob južni železnici. Ponudbe naj se blagovolijo nasloviti na

UPRAVO »EDINOSTI«.

Domače vesti.

Umrla je 18. t. m. na Reki gospa Marija **Frankovićeva**, roj Venus, soproga upokojenega gospoda profesorja, svetnika Frana Frankovića.

Starši, katerih otroci so se prejšnji teden vrnili s Hrvatskega, naj se zglase v nedeljo, 27. t. m., ob 10 v šoli na Acquedottu št. 20, da dobe uradne listine od otrok. Pridejo naj pa tudi oni, ki imajo otroke še na Hrvatskem, da izvedo kaj o njih.

Prilika za učenje tujih jezikov. Bolj, nego kedaj, je danes potrebno priučenje tujih jezikov. Sedaj se nudi prilika za **brezplačno poučevanje učenk slovanskih staršev v francoskem in italijanskem jeziku.** Deklice pa morajo biti marljive, inteligentne in se morajo izkazati s potrdilom od strani vodstva šole, ki so jo ali jo obiskujejo (ljudske ali trgovske). Pobližje informacije je dobiti na Piazza S. Giovanni št. 4. IV. nadstr. Priporočamo slovanskim rodbinam, ki imajo deklice, odgovarjajoče gornjim pogojem, najtopleje, naj porabijo to ugodno priliko.

Občni zbor ženske podružnice CMD se ne bo vršil to, temveč prihodnjo soboto v šoli na Acquedottu št. 20.

Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Filzi (Vienna) št. 10, naznanja, da je namestila tajnika v osebi g. Antona Trobca iz Sv. Ivana, usposobljenega učitelja poljedelsko-živinorejske in vinorejsko-sadjarske stroke, ter da bo zato mogla zopet intenzivneje nadaljevati svoje delovanje. Uradne ure so od 9—12. — **Občni zbor kmetijske družbe** se bo vršil 10. avgusta t. l.

Glasbeno - dramatičen večer v Gorici. Goriška mladina priredi v soboto, 26. t. m., ob 21. in v nedeljo, 27. t. m., ob 17 na vrtu g. Čibeja (sotkanska cesta štev 12) svoj prvi glasbeno-dramatični večer, z naslednjim sporedom: 1. Orkester. 2. a) I. Ipavec: »Če na poljane rosa pade«; b) O. Dev: »Vzdih«, poje g. Šimenc. 3. a) Pavlčič: »Pustirica«; b) Vilhar: »Nezakonska mati«, poje gdčna. Mezgečeva. 4. I. Cankar: »Gospod stotnik«, recitira g. Šimenc. 5. Narodne pesmi, poje moški zbor pod vodstvom g. E. Komela. 6. Orkester. 7. a) Zajec: »Seljanko dušo draga«; b) »Preč darmi«, poje g. Šimenc. 8. a) Lajovic: »Šum vira in zefira«; b) Prochazka: »Poslednja noč«, poje gdčna. Mezgečeva. 9. Narodne pesmi, poje mešani zbor pod vodstvom gospoda E. Komela. — Ker je ta glasbeno-dramatični večer po petih letih prva prireditev te vrste, se goriška mladina nadeja iz mesta in dežele kar najboljšega obiska. Vstopnice za oba večera se dobe v predprodaji v katoliški bukvarni via Cerducci in eno uro pred začetkom večera pri blagajni.

Kmetska zadruga za Trst in okolico. S socijalnodemokratske strani nam pošiljajo: V nedeljo, 27. t. m., se bo vršil ob 10 ustanovni občni zbor kmetske in vrtnarske zadruge za Trst in okolico v Delavskem domu v Trstu, ulica Madonnina št. 15 I. Dnevni red obsega čitanje in odobrenje pravil, volitev prvega načelništva in nadzorništva ter slučajnosti. Pripravljalni odbor vabi vse, ki se zanimajo za novo zadrugo, posebno okoličanske kmetovalce in vrtnarje, da se udeleže v obilnem številu tega občnega zbora. Naj pridejo vsi zaupniki, člani in še nečlani, ker namen zadruge je, podpirati kmetovalca in vrtnarja v njegovem obstanku in mu zboljšati v tem težkem času njegovo dosedaj tako težko stališče. Pridejo še sloboi časi in radi tega je treba moderne, velike in enotne organizacije, kjer se bo zamoglo biti kos veliki konkurenci, ki grozi.

Orkester »Glasbene matice« ima danes, 25. t. m., ob 18 vajo in sicer samo godala na lok. Prosim točno in vsi! — Dirigent.

Pevski koncert šentjakobskega pevskega zbora se ne bo vršil v nedeljo, 27. t. m., temveč v nedeljo, 10. avgusta t. l., v dvorani Delavskega konsumnega društva pri Sv. Jakobu. Pevski zbor je pod izbornim vodstvom g. prof. Mirka, ter bo pevski koncert nudil brez dvoma pravi umetniški užitek, vsled česar vabimo vse šentjakobsko ljudstvo na obilno udeležbo.

Promet v pristanišču. Priplul: »B. Bruck« iz Benetk; odplul: »Venezia I.« n »Maloine« v Benetke, »Cerpano« v Rašo.

Vojaki streljajo na karabinjerje. Včeraj ponoči so karabinjerji aretirali v ulici Riborgo nekega dezerterja. Ko so ga preiskovali, so oddali trije vojaki nekoliko strelov proti njim. Karabinjerjem se ni posrečilo, da bi jih aretirali, kajti vojaki so se v divjem begu izgubili med hišami.

Boj med civilisti in vojaki. Predsnočnjim je nastal blizu mornarske vojašnice radi nekih žensk prepir med vojaki in nekaterim. civilisti. Od besed je prišlo do dejanja, in bersaljer Josip Tripoli je bil ranjen od kamena, ki ga je zalučal proti njemu Gerino Pellizzon, star 22 let, ki so ga potem aretirali.

Ožgala se je s karbolno kislino. Pavli Zamitin, stari 17 let, ki stanuje v ulici Boschetto 38, je včeraj padla steklenica s karbolno kislino iz rok. Steklenica se je razbila, in karbolna kislina je revici ožgala nogi. Na rešilni postaji so ji dali prvo pomoč.

Padla je s I. nadstropja. Josipa Sillon, stara 7 let, se je igrala s neko drugo deklico na oknu I. nadstropja v ulici Coroneo št. 5 in je nenadoma padla skozi okno na ulico. Revica je dobila razne poškodbe na glavi, rokah in hrbtu. Na rešilni postaji so ji dali prvo pomoč in jo na materino željo nesli na dom.

Nesreča v ladjedelnici. Andrej Štrajn, star 46 let, z Doline, je nosil včeraj v ladjedelnici pri sv. Marku posodo vrele smole. Revežu se je zdrsnilo in je padel. Smola se je razlila in mu ožgala noge. Peljali so ga v bolnišnico, kjer so ga sprejeli v VII. dermatološki oddelek.

Borzna poročila.

Trst, dne 24. julija 1919.

Tečaji:

Jadranska banka	250—	255
Cosulich (Austroamericana)	600—	610
Dalmatia (Parobr. dr.)	310—	320
Gerolimich	1600—	1650
Lloyd	1000—	1050
Lussino	1625—	1675
Martinolich	485—	495
Navigazione Libera Triestina	1810—	1860
Oceania	480—	500
Premuda	670—	690
Tripcovich	585—	595
Assicurazioni Generali	16500—	16750
Riunione Adriatica	3000—	3100
Ampelea	465—	475
Cement Spalato	345—	355
Čistilnica petroleja (Raff. Olii Min.)	1600—	1800
Čistilnica riža (Pilatura riso)	370—	390
Krka	340—	350
Tržaški Tramway	240—	250
Tržaška tvornica olja (Oleffici Triest.)	950—	1000

Poslano*)

Podpisani, delavec pri družini Taučer, preklicuje svoje, čast Jos. n Gustinčičeve, stanujoče pri Sv. Ivanu, žaleče besede.

Ivan Stibilj.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko, kolikor mu veleva zakon.

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1'—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2'—.

KUHARICA za letovišče se išče. Ulica S. Lazzaro št. 19. Skladišče papirja. 3895

HIŠE, zemljišča, velika in majhna, hišice z lepim vrtom, prodam. Lir 4000—32.000. Naslov pove ins. oddelek »Edinosti«. 3896

DOBRA in obilna hrana se dobi: Pension Hartmann, Corso 2 III. 3897

KLAVIR, izvrsten, se proda takoj radi odpotovanja. Naslov pove ins. odd. »Edinosti«. 3898

UČENEC se sprejme takoj v atelje fotografa Jerkiča, Trst, ul. Roma 24. 3899

NATAKARICA išče takoj službo, najrajše na deželo. Govori slovenski, nemški in italijanski. Naslov pove ins. oddelek »Edinosti« pod št. 3377. Od zunaj naj se pošiljejo prijazne ponudbe pod »Natakarica«. 3378

SPREJMEM takoj krojaškega pomočnika. Krojač, Prosek-Kontoveli. 3887

IŠČEM deklico, veščo slov. jezika 15—16 let staro za varstvo otrok in lahka privatna dela. Informacije: ulica Trento (ex Carradori) 18, žganjarna. 3882

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10, Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

KROJAČNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Asisi štev. 34, III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

ZA UČENJE KLAVIRJA. Diplomirana klavirska učiteljica poučuje v klavirju po metodi konservatorija. Naslov pove inseratni oddelek Edinosti pod štev. B 121. (B 121)

Fotografični atelje Daguerre
Trst, Corso štev. 36.
Razglednice v platnu. Specijaliteta: slike v barvah, fotoschizzi. Gabinet, vizit, povečanja, reprodukcije vsakovrste. Elektr. razsvetljava.

V nedeljo, 27. t. m, se vrši

JAVEN PLES

v Sv. Križu pri Trstu. — Svira godba društva „Lira". — K obilni udeležbi vabi mladina.

IZREDNA PRILIKA!

Vino Chianti po L 4.20 dvolitrska steklenica
Marsala in wermouth po . L 4.40 liter
Žganja po . . . . . L 6.40 „
Rum po . . . . . L 6.40 „
Konjak po . . . . . L 9.60 „
Malinovec po . . . . . L 8.— „
Pomarančevec po . . . L 8.— „
Crismancich, Trst, ul. Valdirivo 34, ul. 30 ottobre 8.

Razpis natečaja.

Županstvo občine Hrenovice s sedežem v Hruševju razpisuje službo

občinskega tajnika.

Zmožen mora biti v govoru in pisavi slovenskega, italijanskega in nemškega jezika. Prednost ima oni, ki je kako službo že opravljal. Plača po dogovoru. — Nastop v službo s 1. avgustom t. l.

Županstvo občine Hrenovice
18. julija 1919.
Župan: Anton Milharčič.

Dr. FRANZUTTI
ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ul. Gioachino Rossini štev. 12, vogal ul delle Poste. Tehniški vodja A. Johnscher, dolgoletni asistent Dr. J. Čermaka. - Izdiranje zob brez bolečin. Plombiranja. Umetni zobje.

Odhajanje in prihajanje vlakov.

Centralna postaja (južna.)

Odhodi:

0'15 D. v Beigrad in Bukarešt (čez Ljubljano in Zagreb).
2'— D. na Dunaj (čez Videm in Trbiž) vsak ponedeljek, sredo in petek.
5'30 O. v Tržič in Červinjan (čez Bivio).
6'30 D. v Reko (čez Št. Peter na Krasu).
6'55 H. v Benetke (čez Bivio) Tržič-Videm.
8'— R. v Milan, Pariz, London in Bordeaux.
8'30 O. v Logatec (zveza z Reko)
11'— D. v Benetke (čez Bivio-Červinjan).
14'30 D. v Benetke (čez Tržič-Videm).
14'50 O. v Logatec (čez Št. Peter na Krasu), Reko.
15'15 O. v Logatec in Reko.
17'35 B. v Videm čez Gorico.
18'20 O. v Reko čez Št. Peter na Krasu.
20'15 D. na Dunaj čez Logatec.

Dohodi:

2'55 D. Z Dunaja (čez Trbiž in Videm) vsako sredo, petek in nedeljo.
7'— D. Iz Bukarešta, Belgrada (čez Ljubljano in Zagreb).
8'25 O. Iz Logatca.
9'20 O. Iz Vidma (čez Gorico, Tržič, Nabrežino).
9'55 O. Iz Reke (čez Št. Peter na Krasu).
10'50 D. Z Dunaja (čez Logatec)
13'50 D. Iz Rima (čez Bologno, Padovo, Benetke, Červinjan).
16'30 D. Iz Logatca in z Reke.
16'50 D. iz Benetek (čez Videm, Tržič).
18'30 O. Iz Červinjana in Tržiča (čez Bivio).
19'15 H. Iz Benetek, Červinjana (čez Bivio).
20'55 O. Iz Logatca (zveza z Reko).
23'— H. Iz Benetek (čez Videm, Gorico, Tržič in Bivio).
23'20 D. Z Reke.
23'45 R. Iz Londona, Pariza, Bordeauxa, Milana, Benetek.

Postaja pri Sv. Andreju.

Odhodi:

5'40 O. čez Herpelje v Rovinj, Kanfanar, Pulo.
5'46 M. v Koper, Buje, Poreč.
7'30 O. čez Opčino v Ajdovščino, Gorico in Podbrdo.
8'30 M. v Buje čez Koper.
12'50 O. čez Herpelje v Kanfanar, Rovinj in Pulo.
15'30 O. čez Opčine v Ajdovščino, Gorico in Podbrdo.
17'— O. čez Herpelje v Kanfanar, Rovinj, Pulo.
17'16 M. čez Koper v Buje.

Dohodi:

8'25 M. iz Buj, Kopra itd.
10'05 O. iz Pule in medpostaj.
10'55 O. iz Podbrda, Gorice, čez Opčine.
16'25 O. iz Pule, Rovinja, Kanfanara, Herpelj, Divače.
19'20 M. iz Podbrda, Gorice čez Opčine.
21.45 M. iz Poreča, Buj (čez Koper).
22'35 O. iz Pule, Herpelj, Divače itd.

D. = Direktni vlak. O. = Osebni vlak. H. = Hitri vlak. R. = Rezkošni vlak. B. = Brzovlak. M. = Mešanec.

Vozni red parnikov.

Trst—Pula in istrska pristanišča.

Odhod iz Trsta (pomol ribjega trga) ob 7 v Piran (8'20), Salvore (8'40), Umag 9'10), Novigrad (10'10), Poreč (10'55), Vrsar (11'45), Rovinj (12'25), Fazano (14'10), Pulo (15).

Odhod iz Pule: 6'30, Fazana (7'05), Rovinj (8'45), Vrsar (9'20), Poreč (10), Novigrad (10'45), Umag (11'45), Salvore (12'15), Piran (12'50), Trst (14).

Trst—Piran.

Odhod iz Trsta ob 18'15; v Izolo (19'25) Piran (20).

Odhod iz Pirana: 6; Izola (6'40); dohod v Trst 7'45.

Trst—Piran—Portorose.

(Samo ob delavnikih.) Odhod iz Trsta ob 10. — Odhod iz Portorose ob 14. Dohod v Trst: 16'15.

Trst—Umag.

Odhod iz Trsta: 15 (dotaknivši Izolo, Piran in Portorose.) Odhod iz Umaga: 6'15 (dotaknivši Salvore, Portorose in Piran.) Prihod v Trst: 8'45.

Trst—Gradež.

Odhod iz Trsta: 16. Dohod v Gradež 18'30. Odhod iz Gradeža 6; Dohod v Trst 8'30.

Trst—Koper.

(Ob delavnikih.) Odhod iz Trsta: 8, 10'45, 12, 15, 19'15. — Odhod iz Kopra: 6, 7, 9'15, 13'30, 18. (Ob nedeljah in praznikih) Odhod iz Trsta: 8, 10'45, 12, 15, 21. Odhod iz Kopra: 6, 7, 9'15, 13'30, 17,30.

Trst—Benetke.

Odhod iz Trsta (vsak dan) : 8; dohod v Benetke 12. — Odhod iz Benetek: 8; dohod v Trst: 13.

ZLATARNICA G. PINO, TRST
se nahaja na Korzu št. 13 (bivša zalogrnica G. ZERKOVITZ & Figlio)
Velika izbera srebrnih in zlatih ur, uhanov, verižic itd.

Hrastovo tolčeno čreslo za stojarje
prodaja po dogovoru
Anton Uršič iz Št. Vida
pošta Št. Vid pri Vipavi.

ZALOGA UR IN ZLATANINE ::: na veliko izbero se vdobi pri A. POVH v Trstu
TRG GARIBALDI (BARRIERA) 3.

JADRANSKA BANKA
Delu. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,500.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija Split, Šibenik, Zadar
Ekspozitura: Kranj.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle
Sprejema vloge
na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim v bancogiro-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostna predala (Sales deposites).
Blagajna posluje od 9 do 13